

Kiinan vallankumous

Kirj. Onni Saari

“Kiina nukkuu. Jumala varjelkoon meitä jos se heräisi. Antaa Kiinan nukkua”. — Näin kerotaan Ranskan suuren Napoleonin aikoinaan sanoneen. Ja kauan Kiina onkin nukkunut. Siinä ja monessa muussakin suhteessa on Kiina kokonaan erilainen muihin maihin ja kansoihin verraten. Vaikkapa emme sen pitkää historiaa niin tarkoin tunnistakaan, niin tietämme kuitenkin, että Kiinan sivistys on vuosituhansien vanha. Aikoina, jolloin maailman suuret valtiot ovat saavuttaneet kukoistuksensa ja taas hävinneet historiallisiksi muistoiksi, on Kiina läpi aikakausien pysynyt itselleen uskollisena. Eikä Kiinan taloudellinen, enempää kuin valtiollinenkaan merkitys ole ollut suinkaan vähäinen. Itämailla on Kiinalla samallinen sijansa kuin Roman valtakunnalla on ollut aikoinaan Euroopassa sekä sen rajamaissa. Kiinalaisista yleensä sanotaan, että he ovat käytännöllistä ja samalla myöskin tarmokasta väkeä. Heidä uskonnoillaan ja viisauksineillaan on aina ollut käytännöllinen luonne. Siitä huolimatta heidän elintapansa ja ehkä myöskin Kiinan maantieteellinen asema, monet muut lisäseikat lukuunottettuina ovat vaikuttaneet sen, että edistys ja kehitys meikäläisessä ymmärryksessä ovat kautta aikojen olleet Kiinalle tuntemattomia käsitteitä. Kiinan varsinainen väestö on luonteeltaan rauhallista. Kiina-

laiset eivät ole suuriakaan välittäneet siitä, mitä tapahtuu ulkopuolella valtakunnan rajojen tai sitten oman maan etäisimmissä osissa. Rauhallisina ovat he tehneet töitä viljelyksillään, myyneet teetään, syöneet riisiä, polttaneet opiumiaan ja uinailleet viisaustieteilijänsä lausunnoissa.

Silloin tällöin on kuitenkin joku odottamaton tapaus häirinnyt tätä rauhaa rakastavaa kansaa. Viimeiset kymmenen vuotta ovat olleet aika ajottain hyvinkin levottomia ja nyt paraikaa riehuu ilmiäpinoita Kiinan jokaisessa kahdeksassatoista maakunnassa. Tuo rauhallinen väestö on alkanut siis liikkua. Ja ne, jotka tuosta 400,000,000 käsittävästä kansanjoukosta ovat vielä paikallaan, ne ovat pakotetut nyt heräämään hätäkellon soittoon, sotarumpujen pärinään ja valtaavan tykkien paukkeeseen.

Vallankumouksen luonne ja sen syyt.

Niin monimutkainen kuin Kiinan nykyinen vallankumousliike onkin, on sen suurimpana päämääränä Kiinan nykyisen valtaistuimen eli manchuhallituksen perinpohjainen kukistaminen. Täähän toimenpiteeseen sisältyy, että jokaiselle eri maakunnalle on annettava oma paikallinen itsehallinto ja niille yhteinen liittohallintonsa. Kiinan oikeus- ja rahalaitos niin ikään ovat saatavat toiselle pohjalle. Useat

Osa Cantonin satamakaupunkia.

Alimmainen kuva esittää manchuvaltaistuimen "selkänojaa" prins-si Chingä. Ylimmäinen on Kiinan uusi pääministeri Yuan Shih Kai.

muutkin samanluontoiset uudistukset ovat kysymyksessä. Kumous-liike on siis etupäässä valtiollista laatua. Tarkotus on saada maan hallitusmuoto kokonaan uudenlaiseksi.

Nykyinen manchuvallastaistuin on hallinnut Kiinaa yli kaksi ja puolisataa vuotta. Manchusuku, joka on vaan pieni osa Kiinan varsinaiseen väestöön verraten, on anastanut hallituksensa väkivaltaisella tavalla, joka sitten on perintönä kulkenut sukupolvesta toiseen. Täydellistä ja yleistä suosiota ei tämä hallitussuku ole kiinalaisten keskuudessa saanut koko hallitusajallaan. Yhtämittaa on sitä vastaan ollut hiljainen agitatsioni käynnissä, joka kriittisimpinä hetkinä, nälänhädän, tulvain, kulkutautien ja taloudellisten ahdinkojen aikana on käynyt voimakkaammaksi, uhkaavammaksi. Hallitusta on moitittu kykenemättömyydestään valtakunnan asioiden hoitoon. Sen sijaan että hallitus auttaisi ja turvaisi alammaisiaan, lisää se veroja ja rikastuttaa hallituksen lukuisia virkailijoita. Miksi tuhlaa hallitus tuhansia rakennuksiinsa ja loistoon samaan aikaan kun tavallinen kiinalainen saa niukan kourallisen riisiä elämänsä ylläpitämiseksi. Ja kaiken muun lisäksi on hallitus ryhtynyt rajottamaan opiumin myyntiä ja valmistusta, joka pitkiä aikoja on ollut osa kiinalaisten elämästä. Kiinalaisen on mahdotonta kuvitella Kiinaa ilman opiumia. Tämä luonnollisestikin on synnyttänyt levottomuutta keisarikunnassa ja pannut sen liikkeelle. Sitte on tullut vielä avuksi muita seikkoja, jotka ovat kiihdyttäneet

hallitusvastaista liikettä. Yhtäkkiä alkavat Kiinan edistysmieliset syyttää hallitusta siitä, että se on liitossa ulkomaalaisten porvarien kanssa ja että samaan aikaan kun ulkomaalaiset näyttävät hyvinvointia Kiinassa, täytyy omien kansalaisten nähdä puutetta ja epätoivoa. Tämä hallituksen ulkomaalaisen "pirun" suosiminen ilmenee n. k. rautatieky symyksenä, joka onkin sinä kipinä, josta nykyinen vallankumousliike on saanut suoransien alkunsa. Tästä rautatieky symyksestä kirjoitetaan Raivaajan marrask. 21 p. numerossa seuraavaa:

"Kesällä tiesivät lehdet kertoa Kiinan hallituksen peruuttaneen kaikki aikaisemmin myöntämänsä rautatieluvat tarkoituksella itse ottaa ne haltuunsa. Pekingin keskushallitus oli näet joitakin vuosia sitten myöntänyt eräille kiinalaisille yhtiöille lupia erinäisten ratojen rakentamiseen. Lupien perusteella ovatkin jotkut yhtiöt tehneet perusteellisia alkuvalmistuksia, ovatpa toiset jo panneet työt alkuunkin. Tässä ovat kiinalaiset nyt joutuneet valkoisen pääoman tielle. Joskin Europan ja Amerikan olojen pakosta täytyi luopua tuumastaan palotella ja jakaa Kiina alueellisesti ja valtiollisesti, eivät ne silti ole luopuneet hautomasta ajatusta Kiinan markkinoiden valtaamisesta. Tällöin osottautuivat Kiinan rautatiet siksi rasvaisiksi paloiksi, ettei niistä tehnyt mieli hyvikseen luopua. Europalais-amerikalaiset rahakoplat alkoivat tyrkyttää Kiinan hallitukselle miljoonalainoja rautateiden rakentamiseksi. Hallitus ei jaksanut

kaan välttää houkutusia. Se alkoi peruutella aikaisemmin myöntämäänsä lupia maksaen joillekin yhtiöille vähäisiä korvauksia, useimpien jäädessä ihan ilman. Luonnollisestikin satutti hallitus tällä toimenpiteellään nuorkiinlaiseen porvaristoon ja maakuntien itsetuntoon ja niissä julistuksissa, joita kapinalliset levittelivät yli maan, puhutaankin tuon tuostakin hallituksen menettelystä rautatieasiassa. Kiinalaiset eivät vastusta rautateiden keskitämistä, mutta he vaativat maakunnillekin osallisuutta niihin, s. t. s. he vaativat ne rakennettaviksi kiinalaisilla pääomilla”.

Kun sitten viime syyskuun alussa hallitus allekirjoitti ulkomaalaisen lainasopimuksen rautatien rakentamista varten Szechuen maakunnassa, lähetti joukko kansalaisia äkäsen protestin valtaistuimelle, sanoen ei kannattavansa hallituksen toimenpidettä ulkomaalaisen lainan hankkimisessa. Hallitus lähetti heti sotaväkeä paikalle, jolloin useita agitaattoreita ja heidän puolalaisia surmattiin.

Siitä ruveten ovat Kiinan vallankumoukselliset vuodattaneet vertansa taistelussa keisarillisten joukkoja vastaan.

Vallankumouksen voittokulku

Tuskin Kiinan olojen parhain tuntijakaan osasi alunpitäen aavistaa, miten suotuisa maaperä alkavaa kumousliikettä odotti. Sitä mukaa kun kumousliike edistyi, kasvoi uusia vallankumouksen tekijöitä. Kun vallankumoukselliset saivat haltuunsa ensimmäisen kaupungin Wuchangin, kertoivat uutiset, että suuri jouk-

ko keisarillisten sotilaita liittyi kumouksellisiin. Kaupunki toisensa perästä joutui kumouksellisille, niiden joukossa sellaiset tärkeät kaupungit kuin Shanghai, Amoy, Tien-Tsin ja Kiinan suurin kaupunki Canton sekä viimein perin tärkeä satamakaupunki Hankow. Maakuntain hallitukset joutuivat kaupunkien mukana vallankumouksellisille. Hallituksen epätoivo kasvoi kasvamistaan; apua ei kuulunut mistään. Rahavarain puutteessa täytyi supistaa juoksevia menoja ja koettaa hankkia muonavarjoja puutteesta oleville sotajoukoille. Lainan saaminen kävi mahdottomaksi. Viimein tekee valtakunnan lainlaatijakunta valtaistuimelle vaatimuksen, että sen on ryhdyttävä toimeenpanemaan vallankumouksellisten vaatimia uudistuksia. Hallitus hätköi ja vapisee kykenemättömyydessään saamatta mitään aikaan. Viimein se ratkeaa valittavaan tunnustukseen sekä entisestä, että nykyisestä saamattomuudestaan ja samaan aikaan luovutetaan valta Kiinan vanhalle politikoitsijalle Yuan Shih Kai'lle, jolta nyt toivottiin valtaistuimen pelastusta, ja joka tuli Kiinan uudeksi pääministeriksi, jossa toimessaan hän vielä tätä kirjoittaessakin on. Kaikista hallituksen toimenpiteistä huolimatta ovat vallankumoukselliset vähän enemmän kuin kahden kuukauden ajalla vallanneet ohjaket käsiinsä lähes kaikkialla ympäri Kiinaa.

Vallankumouksen tekijät.

Niille, jotka vain satunnaisesti seuraavat ajan tapahtumia, tuli uutinen Kiinan kumousliikkees-

tä täydellisenä yllätyksenä, jolla ei ole sen pitempää alkua eikä juurta. Mutta kuten kaikilla muillakin historiallisilla tapahtu-

tuloksena se nyt ilmenee. Pohjana näille uusille voimille luonnollisestikin on Kiinan taloudellisen pohjan muuttuminen. mut-

Vallankumousliikkeen "sielu" tohtori Sun Yat Sen.

milla, niin Kiinan nykyisellä vallankumouksellakin on kiinteä yhteytensä niiden tekijäin kanssa, joiden pitempiaikaisen toiminnan

ta ymmärtääksemme miten koko laaja keisarikunta, joka on hyvän joukon suurempi kuin Yhdysvallat, voi niin vähässä ajassa

muuttua aivan toisenlaiseksi, täytyy meidän tehdä katsaus uudistusliikkeiden entisiin vaiheisiin.

Jo vuosikymmeniä, jopa vuosisatojakin on Kiinassa ollut sa-

nan uudistamista. Näistä järjestöistä on kohonnut etusijalle Ko-Ming-Tang, jonka tohtori Sun-Yat Sen järjesti parikymmentä vuotta takaperin ja jonka sielu-

VALLANKUMOUKSEN AIKOJA

Tänä aikana, kun kaksi sattuu kättelemään toistaan, on heillä kyllä hymy kasvoillaan, mutta kumpikin kantaa revolveria selkänsä takana.

laisia seuroja, jotka ovat toimineet jonkunlaisina avustusyhdistyksinä, mutta jotka tämän ohella varsinkin viimeaikoina ovat alkaneet harrastaa hallitusvastaisia toimenpiteitä ja niinollen Kii-

na ja johtajana hän on siitä saakka innolla toiminut.

Tällä Ko-Ming-Tang järjestöllä on yhdistyksiä ei ainoastaan kaikkialla Kiinassa, vaan vieläpä ulkopuolellakin omaa valtakun-

taa lukemattomissa eri maissa, niiden joukossa Amerikakin. Jokaisen, joka liittyy tähän järjestöön, on tehtävä vala ja jokaista jäsenlupauksensa rikkojaa odottaa ankara rangaistus, jopa niinkin ankara, että petturilta hakataan käsi tai korva pois tai sitten lievemässä tapauksessa muuten silvotaan.

Vaikkapa sanottu järjestö onkin jo toiminut siksi kauan, ei se varsinaiseen aktiiviseen toimintaan ole vielä ennen nykyistä vallankumousliikettä kerennyt sanottavasti ottamaan osaa. Neljä ja kolme vuotta takaperin tapahtui pienempiä otteluita, joita tohtori Sun Yat Sen tämän järjestön puolesta rahasti, mutta jotka kuitenkin päättyivät ilman sanottavia tuloksia. Kiinan väestö ei silloin ollut vielä täysin kypsä kumousta varten, joka osaksi johtui siitä, että sellaisia taloudellisia tapahtumia, kuin esim. edellämainittu rautatiekeysymys, ei vielä ollut kannustamassa kiihkeämpään toimintaan.

Yhtenä Kiinan uudistustaistelun välineenä ansaitsee mainitsemista myöskin sanomalehdistö. Kiinan sanomalehdistö on viime vuosina osottanut huomattavaa kasvamista ja sen avulla on yleisön mielipidettä muokattu sille suosiolliselle kannalle, mitä se nykyiseen vallankumousliikkeeseen nähden on. Jokaisessa edistysmielissä sanomalehdessä on kirjoitettu maan politiikkaa koskevia artikkeleita ja maan tapahtumia on seurattu myöskin innolla niiden uutisastoissa. Viikko- ja kuukausijulkaisuissa on julkaistu asiaa koskevia piirustuksia ja pilakuvia,

joista tämän kirjoituksenkin yhteydessä on joitain nähtävänä. Sanomalehdistö on siis Kiinan nykyisille porvarillisille uudistajille samallaisesta merkityksestä kuin työväen omaperäinen sanomalehdistö on meille sosialisteille.

Se pakotus ja paine, jonka Kiinan uudistusvoimat ovat aikojen kuluessa synnyttäneet, eivät ole aivan koskematta jättäneet vanhaa ja uudistuksiin uppiniikaista hallitusta. Hallitus on osaksi tajunnut sitä odottavan vaaran, ja siksi se on jollain keinoin pyrkinyt sitä välttämään tai lieventämään. Yhtenä tällaisena toimenpiteenä voi mainita sen, kun Kiinan hallitus kuutisen vuotta takaperin lähetti lähetystön tutkimaan hallitusoloja Yhdysvalloissa ja Euroopan maissa. Tämä toimenpide ei ollut mikään muu kuin vastaus niihin vaatimuksiin, mitä Kiinan valistunut ja osaksi europalaisen sivistyksen saanut väestö hallitusmuodon uudistamisen suhteen teki. Näillä toimenpiteillä ei kuitenkaan ole erikoisempia käytännöllisiä uudistuksia toimeen saatu. Va'istaustin on edelleenkin pysynyt sellaisella kannalla, joka on omiaan kannustamaan vallankumouksen voimia liikkeelle, jotka kerran alkuun päästyään tuskin tulevat vanhasta hallituksesta jättämään mitään jällelle.

Kiinan tasavallan mahdollisuudet

Tänä päivänä on Kiina paljon toisellaan kuin mitä se oli muutamia vuosikymmeniä takaperin. Entisten vanhanaikaisten tuotan-

tovälineiden tilalle on sijoitettu uudenaikaisia koneita ja mitättömien työpajojen tilalle on rakennettu nykyajan tehdaslaitoksia. Liike-elämä rautateiden ja kehittyneiden liikennevälineiden avul-

tu harjottaa täysin kapitalistista tuotantoa Kiinassa. Ei ainoastaan Kiinan naapurivaltiosta Japanista ole pääomia virrannut sinne, vaan myöskin europalaista ja amerikkalaista pääomaa on Kii-

Maachuhallituksen viranomaiset ottavat ulkomaalaisia käsivarsilleen, mutta talleavat omaa kansaa jalkoihinsa.

la on vilkastunut. Kiinan suhde ulkomaisten kanssa on käynyt kiinteämmäksi. Vuosi vuodelta on ulkomaalaisilla pääomilla kiinalaisten pääomain rinnalla alet-

nan nuoren teollisuuden palveluksessa. Ja jos missään, niin juuri Kiinassa on nykyaikaiselle teollisuudelle suotuisa maaperä. Arvaamattomat mineralirikkaudet

makaavat sen uumenissa; siellä on rautaa, hopeaa, lyijyä, kultaa ja lukemattomia muita metalleja. Kiinan kivihiilikentille tuskin tarvinnee vertaistaan hakea; voima-ainetta on yllinkyllin. Ja kun niiden tuhansia mailia pitkään jättiläisvirtain paine asetetaan teollisuuden palvelukseen, on siitä arvaamattomat maan elämää mullistavat seurauksensa, jotka eivät rajotu yksinomaan Kiinan rajojen sisään, vaan jotka mullistavat koko maailmaa. Ei ole siis suotta sanottu, että silloin kun kapitalismi valtaa Kiinan, hallitsee Kiina maailman markkinoita.

Edellä sanottu riittääköön osottamaan, mitenkä Kiinan taloudellinen kehitys viittaa kohti täysiveristä kapitalismia, jonkalainen meillä on Yhdysvalloissa ja muissakin uudenaikaisissa maissa. Sanottakoon vielä vähäsen Kiinan hallitusmuodon uudistuksesta.

Sitä mukaa kuin taloudellinen pohja on muuttunut, on monarkia Kiinan hallituksessa käynyt yhä enemmän teoriaksi irtautuen käytännöstä. Jokainen maakunta on alkanut muodostella omaa itsehallintoaan, josta tuloksena voi mainita, että nykyisin Kiinan jokaisella maakunnalla suureksi osaksi ovat omat paikalliset lakinsa ja laitoksensa, keskushallinto kuitenkin yhä ollen Pekingissä. Kun nyt Kiinan vallankumoukselliset suunnittelevat samallaista tasavaltaa kuin Yhdysvallatkin on, niin on tällainen toimenpide sangen muodollista laatua, kun ottaa huomioon, että jokainen maakunta on jo jokseenkin samallaisessa hallinnollisessa

asemassa kuin Yhdysvalloissa on jokainen eri valtio. Eikä ainoastaan jokaisella maakunnalla ole omaa lainlaatijakuntaansa, vaan onpa tasavallan muodostelussa menty jo niinkin pitkälle, että muodolliset valmistelut lakiasäätävää eduskuntaa varten ovat olleet jo jonkun aikaa valmiina. Tämän eduskunnan oli alkuperäisesti määrä kokoontua v. 1917, mutta uudistuspakotusten takia muutettiin kokoontumisaika vuodeksi 1913. Lokakuulla 1910 kokoontui Pekingissä joukunalainen alustava eduskunta tekemään suunnitteluita uudesta perustuslaista. Tämä oli ensimmäinen kerta kun Kiinassa tuhansien vuosien perästä kokoonnuttii neuvottelemaan yleiskansallisista asioista. Tähän eduskuntaan kuului 202 jäsentä, joista suurin osa oli hallituksen nimittämiä, mutta myös joku määrä maakuntain lainlaatijakuntain valitsemia. Pian kuitenkin kokoontumisensa jälkeen hallituksen määräyksestä tämä lainlaatijakunta hajotettiin, sillä etupäässä se käytti aikansa hallituksen arvostelemiseen ja valtiollisen auktoriteetin hankkimiseen. Tässä se onnistuikin siinä määrin, että sen toiminta sai yleistä tunnustusta, joten poliittisessa suhteessa se osottautui yhdeksi tärkeimmäksi ja aivan välttämättömäksi laitokseksi. Ainoastaan sen vakiinnuttamisella ja täydentämisellä niinollen oli pyrittävä tyydyttämään keisarikunnan laajaa väestöä.

Porvarillisen tasavallan pohja on Kiinassa siis täysin valmiina, ja vaikka kumous onkin vielä keskeneräinen, niin voi kuitenkin varmuudella sanoa, että Kiinan

Yhdysvallat välttämättömällä pakolla on nouseva nykyisestä kaakoksesta.

Minkälaisia seurauksia tämä Kiinan porvarillinen vallankumous on aikaansaava, ei ole lä-

ilman tavaroille aasialaisilla markkinoilla. Eivätkä puheet "keltaisesta vaarastakaan" ole aivan aiheettomia. Kiinan nousevan teollisuuden vaikutus tuntuu jo paitsi omassa maassa, myöskin

ULKOLAISET LAINAT

Kiina: "Meidän ei saa sallia ulkomaisen jalan astua rautateillemme."

heskään määriteltävissä. Se vain tuntuu varmalta, että Kiinan teollisuus tulee antamaan tuntuvan sysäyksen muun maa-

ulkopuolella keisarikunnan rajojen. Amerikan ja Kiinan kaupasuhteet ovat esim. nopeasti muuttumassa. Muutamina vii-

meisinä vuosina on Yhdysvaltain tavaran vienti Kiinaan jatkuvasti pienentynyt. Vuonna 1905 nousi tämän maan ulosvienti Kiinaan 53,453,395 dollariin. Seuraavana vuotena se oli 43,774,375 dollaria ja vuonna 1909 \$25,704,532. Viime vuotinen vientiarvo teki enään 16,320,512 dollaria.

Samaan aikaan on Kiinan tavaran tuonti tähän maahan kasvanut. Vuonna 1906 nousi se 7,732,010 dollariin ja jo vuonna 1910 oli yhteinen tuontimäärä lähes kaksinkertainen eli 13,669,758 dollaria.

Samalla kun Kiinasta tulee uudenaikainen teollisuusmaa, samalla myöskin sen väestö alkaa uuden taloudellisen ja henkisen aikakautensa. Vaikkapa Kiinan työväestö seisookin nykyisen porvarillisen vallankumouksen puolella vielä enemmän itsetiedottomasti, on kuitenkin nykyisillä sosiaalisilla aatteilla jo huomattava sijansa tässä kumousliikkeessä. Ja ehkä ei voi ottaa montakaan vuotta kun jo kuulemme puhuttavan sosialismin voimasta Kiinassa ja sen sivistyneestä ja järjestyneestä työväestöstä.

